

Ezópus örök

Nemrégiben jelentette meg a budapesti Tinta Könyvkiadó az *Esopus meséi* című reprint könyvet, mely alcíme szerint 300 tanulságos állatmese és más történet a tanulóifjúság okulására. Ebből az alkalomból Cserháthalápy Ferenc kérdezte Kiss Gábort, a Tinta Könyvkiadó főszerkesztőjét.

– *Melyek a legismertebb Ezópus-mesék?*
 – Mindenki ismeri a gólya és a róka kölcsönös vacsorameghívását, amelyben a ravasz róka lapos tálban szolgálja fel a gólyának az ételt, a gólya pedig viszonzásképpen, mikor visszahívja a rókát, hosszú nyakú edényben kínálja a vacsorát. Bizonyára sokaknak ismerős az a történet is, melyben a fán ülő holló szájában lévő sajtot úgy szerzi meg a róka, hogy mézesmázos szavakkal hízelkedve dicséri a holló énekét, és ráveszi, hogy szólaljon meg, és így a sajt kiesik a holló csőréből. Ki ne ismerné a nagyképű nyúl és a teknősbéka futóversenyének a történetét a váratlan eredménnyel?

– *Ki volt Ezópus? Mit tudunk életéről?*
 – A mesék szerzője, Ezópus fríg rabszolgája volt, 2500 évvel ezelőtt élt. Hérodotosz és Arisztotelész is említi személyét. Neve görögösen Aiszóposz, latinosan Aesopus, magyarosan írva pedig Ezópus. A hagyomány szerint alacsony termetű, púpos ember volt, aki szellemi képességeivel kiemelkedett a kortársai közül, s aztán gazdája szabad emberré tette. A „mesék Homéroszának” is szokták hívni. Már

A reprint kötet borítója

kortársai között nagy népszerűsége tett szert mesemondó tehetségével. Végül is ő az európai meseirodalom első mestere, alapítója.

– *Kinek szólnak ezek a két és fél ezer éves mesék?*

– Ezek javarészt állatmesék, azaz fabulák. Nemcsak felnőttekhez szóltak, hanem gyerekekhez is. Fennmaradtak olyan kétezer éves papiruszok, melyeken az Ezópus meséi rímbe foglalva voltak lejegyezve kisdiákoknak. Jóval később a pajzán történeteiről ismert középkori nagy mesemondó, Boccaccio így ír a mesékről: „A mesék haszna, hogy az első olvasásra is érhető történetekben gyönyörűséget talál-

(folytatás a következő oldalon)

tozatos igeragozási rendszerét, formáit, amelyekből néhányat idéztünk már. Ezek közül említünk még néhányat: jövének mi előnkbe, nekik adatott, megengettetik, büntetessék meg, vinnéjek csináltatni, míveltetni találtatnék stb. Feltűnően sok alak szerinti tájszót olvashatunk az artikulusok mondataiban, például: szegettető (szegődtető), penig (pedig), egy hold nappal (egy hónappal), másunnand (máshonnan), köszönyő pohár (köszöntő pohár), hétfüi vásár (hétfői), lábabeli (lábbeli) stb.

Archaikus nyelvezete miatt a privilégium természetesen ma már csak a szakembereknek olvasmányos, ezért is döntöttünk e ritka és érdekes téma mai nyelven való ismertetése mellett.

Dr. Fülöp László

Csc ny. főiskolai tanár, Kaposvári Egyetem

Dr. Barkóczy László

adjunktus, Szent István Egyetem, Kaposvári Campus

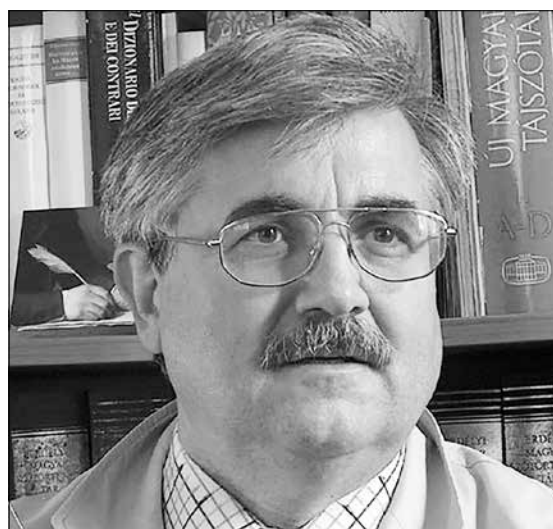
Ezópus örök

(folytatás az előző oldalról)

►nak a tudatlanok is, rejtett értelmükön pedig még a tudósok is törhetik a fejüket.” Érdekes megfigyelni, hogy Ezópus meséiben az állatok majdnem mindig saját természetüknek megfelelően viselkednek, de az állatok tulajdonságai mindig azonosíthatók valamilyen emberi tulajdonsággal is.

– *Hogy terjedtek el Ezópus meséi?*

– Ezek a mesék a könyvnyomtatás feltalálása után terjedtek el széles körben Európában. Az 1400-as évek végétől a nyomtatott Ezópus-meséket gyakran igen szép fametszetekkel díszítették. Az állatmeséket az 1600-as évek második felében Jean de La Fontaine fogalmazta újra, az ő írásai tovább népszerűsítették a fabulákat. A meséket magyarul nyomtatásban először Pesti Gábor jelentette meg 1536-ban. Ő még két másik magyar nyelvű munkát adott ki, ezek ott vannak az első magyarul nyomtatott könyvek között. Pesti Gábor kiadott egy hatnyelvű szótárt is 1531-ben és az Újtestamentumot – amely a négy evangéliumot tartalmazza csupán – 1538-ban. Ezek együtt ma is korszerű kiadói programnak tekinthetők: szótár – mese – biblia. Pesti Gábor Ezópus-mesefordításait Toldi Ferenc újra kiadta 1858-ban. Később mások is lefordították és kiadták Ezópus meséit, például Heltai Gáspár 1566-ban. Összességében a mai napig Ezópus meséinek magyarul körül-

Kiss Gábor, a kiadó
főszerkesztője

belül félszáz kiadása ismert. A mesék nyelve, szófordulatai hatottak a legtöbb európai nyelvre, így a magyarra is. A magyar nyelvbe Ezópus meséiből került és terjedt el az egy fecske nem csinál nyarat, a más tollával ékeskedik vagy a savanyú a szőlő szolás is.

– *Mi jellemzi a mostani Tinta-kiadást?*

– Az általunk most reprintben kiadott szép munka száz évvel ezelőtt jelent meg Boros Gábor átdolgozásában. Ez a változat legalább négy kiadást élt meg a XIX. század végétől. Több mint száz rézmetszetszerű, fekete-fehér realiztikus rajz díszíti a könyvet, melyet a gyermekek örömmel fognak nézegetni.

– *Miért adták ki ezt a könyvet?*

– Ezópus meséit olvasgatva rácsodálkozhatunk, hogy a két és fél ezer évvel ezelőtt élt emberek viselkedése mennyire hasonló korunk emberének magatartásához. A fabulák szereplői sokszor kapzsi és felelőtlenek, de bölcsességgel, szorgalommal boldogulni is tudtak, meg tudták oldani az előttük álló feladatokat, le tudták győzni a nehézségeket. A korokat átívelően népszerű Ezópus-mesék az antikvitásban gyökereznek, és az európai kultúrkör szerves részét képezik. Azért jelentettük meg a Tinta Könyvkiadónál Ezópus meséit, mert meggyőződésünk, hogy újra és újra vissza kell térnünk a klasszikusokhoz. Szószokoztatni és elgondolkoztatni szeretnénk ezzel a könyvvel a kicsiket és a felnőtteket egyaránt. Nem is beszélve arról, hogy a mesék közös meghallgatása után kiváló alkalom nyílik a szülők és gyerekek közt a tanulságok levonására, így igazán okulásra szolgálnak a fabulák.

Metszetek
egészítik ki
az olvasmányt